

VA-tietovarannon ja VA-palvelujen piiriin kuuluvat valtionavustukset

Seurantaryhmän kokous 3.2.2022

Erityisasiantuntija Leena Rantala, Tuula Lybeck

VALTIONAVUSTUKSET
STATSUNDERSTÖD

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Ohjausryhmän päätös

- Valtionavustustoiminnan tietovarannon ja siihen liittyvien palvelujen piiriin kuuluvat valtionavustukset rajataan seuraavien periaatteiden mukaisesti.
 - VA-tietovarannon ja VA-palvelujen piiriin kuuluvat yleisesti kaikki tilanteet, joissa myönnetään valtionapu valtion talousarvion määrärahoista tai talousarvion ulkopuolisesta rahastosta taikka EU:n varoista siten, että joko rahoituksen saaja tai valtionavun määrän määräytymisen perusteet taikka nämä molemmat ovat harkinnanvaraisia.
 - Rajauksen perustana on valtionavustuslain soveltamisala ja valtionavustuslain toissijaisuus suhteessa erityislainsäädäntöön. Valtionavustuslakia sovelletaan kuitenkin täydentävästi silloin, jos erityislainsäädännössä ei säädetä jostakin asiasta.

Rajauksen tausta ja tarve

- Valtion talousarviossa ja lainsäädännössä valtionavustuksista käytetyt termit eivät ole täysin yhdenmukaisia, ja rahoitusmuotoihin on liittynyt epäyhtenäisiä käytäntöjä (Valtionavustustyöryhmän mietintö 2015)
 - Esimerkiksi valtionavustuksen ja korvauksen suhde
- VA-hankkeen yhtenä tehtävänä on laatia ”hankkeessa käsiteltäviä valtionavustuksia koskevat rajaukset” (asettamispäätös VM212:00/2018)
- Valtionavustuksia koskevien vähimmäistietojen toimittamisvelvollisuus koskee kaikkia valtionapuviranomaisia (ohry 5/2019)
- Valtionapuviranomaiset voivat käyttää tehtävää rajausta ns. ”rajaustyökaluna” tunnistaessaan a) tietojen toimittamisvelvoitteen piiriin kuuluvat rahoitukset sekä b) rahoitukset, jotka voidaan käsitellä hallinnoivavustuksia –palvelussa.

Asian valmistelu

- Asiantuntijatyö VA-hankkeessa syksyllä 2021
- Käsittely VM:n budjettiosaston asiantuntijoiden kanssa
- Käsittely hankkeen lainsäädäntöjaostossa 30.11., 9.12. ja 21.12.2021
- Lähetekeskustelu ohryssä 8.12.2021 liittyen tutkiavustuksia-palvelun kehittämiseen ja vähimmäistietojen toimittamisvelvoitteeseen

Valtionavustusten tunnistamisen lähtökohdat

- Valtionavustuslain soveltamisala
- Valtionavustuslain toissijaisuus: valtionavustuslakia sovelletaan täydentävästi, jos erityislainsäädännössä ei säädetä jostakin asiasta (KHO 2013:54)
- Nykyisin käytetyillä termeillä tai menettelyillä ei yksin olennaista merkitystä
- Olennaista valtionavun tosiasiallinen luonne: harkinnanvaraisuus
 - vain saaja tai vain määrä taikka molemmat voivat olla harkinnanvaraisia
- Aina rahoituksen muodossa
- Kulutusmenot, eli julkiset hankinnat ja yhteisrahoitteiset hankkeet suljettu pois
- Lakisääteiset valtionosuusjärjestelmät ja lakisääteinen valtion rahoitus suljettu pois
- Huom. kuitenkin: valtionavustuslakia voidaan soveltaa myös valtionapuihin, jotka eivät ole harkinnanvaraisia valtionavustuksia

Julkisten varojen käyttö (valtio)

Talousarviossa eri menolajeja menon laadun mukaan

Siirtomeno = raha siirtyy, valtio ei saa suoraa tai välitöntä vastiketta

Kulutusmeno =
valtio saa vastikkeen

Esimerkiksi valtionavut = rahasuoritus, vastikkeettomuus ja yleisen edun nimissä tapahtuva toiminta

Esim. **hankinta** =
tavara, palvelu,
rakennusurakka
taloudellista
vastiketta
vastaan

Ns. **yhteis-
rahoitteiset
hankkeet**

Avustukset, tuet, korvaukset

Laissa vahvistetun
laskentaperusteen
perusteella maksettava
valtionosuus

Eduskunnalla harkintavaltaa
siirtomenon määrässä.

Eduskunnalla ei
harkintavaltaa
siirtomenon määrässä.

Viranomaisen käyttää
**harkintavaltaa rahoituksen
muodossa olevan** 1)
valtionavun saajan tai 2)
määrän taikka 3)
molempien suhteen

Valtionavun 1) saaja sekä 2)
laskentaperuste **määräytyvät
lakisääteisesti**
(perusteet laissa säädetty)

Ei voi olla
avustus

Ei voi olla valtionapu

On harkinnanvarainen
valtionavustus

Ei voi olla
harkinnanvarainen
avustus

Valtionavustuksen käsite ja luonne - Lähtökohtia

- Yläkäsitteenä valtionapu
- Valtionavut aina siirtomenoja, eivät kulutusmenoja
 - Näin ollen poissuljettu
 - Hankinnat
 - Yhteisrahoitteiset hankkeet
- Valtionavuista valtionavustukset aina harkinnanvaraisia siirtomenoja
 - Poissuljettu lakisääteiset siirtomenot ja valtionavut

Valtionavustuksen käsite ja luonne - VA-laki

- Valtionavustuksella tarkoitetaan tuenluonteista rahoitusta tietyn toiminnan tai hankkeen avustamiseksi (VA-laki 1 §)
- Aina rahoituksen muodossa
- Rahoituksen lähteenä valtion talousarvio, talousarvion ulkopuolella oleva valtion rahasto, EU:n varat
- Voidaan myöntää käytettäväksi Suomessa tai ulkomailla taikka vieraan valtion, sen toimielimen tai valtioiden välisen kansainvälisen järjestön käyttöön
- Olennainen tunnusmerkki harkinnanvaraisuus
 - Harkinnanvaraisuuden tunnistaa tyypillisesti ilmaisusta ”voi myöntää” tai ”voidaan myöntää”
 - Vain saaja tai vain määrä taikka molemmat voivat olla harkinnanvaraisia

Valtionavustustoiminnan tietovarannon piiriin kuuluvat seuraavat tilanteet:

Yleisesti kaikki tilanteet, joissa:

- Myönnetään valtionapu valtion talousarvion määrärahoista tai talousarvion ulkopuolisesta rahastosta taikka EU:n varoista siten, että joko rahoituksen saaja tai valtionavun määrän määräytymisen perusteet taikka nämä molemmat ovat harkinnanvaraisia

Erityistilanteita, joiden tunnusmerkkinä yleensä jonkinlainen lakisääteisyys, mutta kyse kuitenkin harkinnanvaraisesta, ei lakisääteisestä siirtomenosta valtion talousarviossa:

- Nimetty saaja ja julkisoikeudellinen tehtävä
- EK:lla liikkumatilaa, vaikka saaja ja määrä lakisääteisiä
- Nimetty saaja, ei erityislainsäädäntöä
- Case innovaatioaseteli

Valtionavustustoiminnan tietovarannon piiriin eivät kuulu seuraavat tilanteet:

1. Hankinnat: maksetaan taloudellinen vastike tavarasta, palvelusta tai urakasta
2. Valtionosuus tai ”valtion rahoitus”: maksetaan esimerkiksi tietylle taholle laissa säädetty laskennallinen rahoitusosuus
3. Korvaus: maksetaan esimerkiksi tietyn lakisääteisen toiminnan järjestämisestä aiheutuvat kustannukset
4. Yhteisrahoitteinen hanke (valtion budjettitalouden sisällä)
5. Muu määrärahan osoittamispäätös
6. Irrotetaan osa (tai kaikki) valtionavustuksia varten budjetoidusta määrärahasta muulle lailla säädetylle toimijalle valtionavustuksina jaettavaksi

Valtionavustushanke

<https://vm.fi/valtionavustustoiminnan-kehittaminen>

valtionavustushanke@vm.fi

#valtionavustukset

VALTIONAVUSTUKSET
STATSUNDERSTÖD

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET